Подаване на сигнали за нарушения (Whistleblowing) и артистична свобода: защита на обществения интерес

Ние сме коалиция от организации, защитаващи лицата, подаващи сигнали за нарушения, борещи се с корупцията и работещи за прозрачност и защита на правата на човека в Европа и по света.

Настоящото изявление е в подкрепа на визуалния и пърформанс артист ODEE във връзка с предстоящото обжалване на решението в полза на компанията *Samherji*, взето през септември миналата година.

Samherji, една от най-големите риболовни компании в Европа, със седалище в Исландия, заведе дело във Висшия съд в Лондон срещу ODEE през май 2023 г., обвинявайки го в нарушаване на авторски права, нарушаване на търговската марка, злоупотреба с права и злонамерено разпространяване на невярна информация чрез неоторизирано използване на нейната марка.

Обект на съдебния спор е художественото произведение „Съжаляваме“ на ODEE, което представя критичен коментар върху корпоративната отговорност чрез измислено публично извинение — реализирано чрез създаден от артиста уебсайт и стенопис в Художествения музей в Рейкявик. Произведението се отнася до предполагаема корупция, извършена от *Samherji* с цел придобиване на риболовни квоти в Намибия.

Информацията за тези практики беше разкрита през 2019 г. чрез *WikiLeaks* от Йоханес Стефансон и бързо стана известна като „Досиетата Фишрот“. В резултат на неговите разкрития, десетима заподозрени бяха обвинени в Намибия, девет от които — включително бивши министри на правосъдието и аквакултурите — се намират в ареста в очакване на съдебен процес. *Samherji* е обект на криминално разследване в Исландия, като съдебният процес се очаква да започне през 2026 г. „Фишрот“ се превърна в най-мащабния корупционен скандал в историята на двете крайбрежни държави — Исландия и Намибия.

Убедени сме, че осигуряването на защита за лицата, подаващи сигнали за корупция, които разкриват информация в обществен интерес, е от съществено значение за демократичната отчетност и защитава правото на обществото да знае - основен елемент от свободата на изразяване.

Свободата на художествено изразяване — чрез кино, театър, живопис или концептуално изкуство, включващо сатира и съвременни технологии — играе ключова роля в критичното осмисляне на важни социални теми. Такива произведения подкрепят широкия обществен дебат за морални и етични избори, власт и експлоатация и са жизненоважни за функционирането на устойчива демокрация.

Свободата на словото свързва лицата, подаващи сигнали за нарушения и артистите — хора, които трябва да бъдат защитени със закон от опитите на влиятелни сили да ги накарат да замълчат.

Йоханес Стефансон и ODEE продължават да заслужават нашата подкрепа.

African Centre for Media and Information Literacy (AFRICMIL) (Nigeria)
Blueprint for Free Speech (International)
Centre for Free Expression (Canada)
Ciudadanía Inteligente (Chile)
Climate Whistleblowers (International)
Disruption Lab (Germany)
Free Press Unlimited (International)
GlobaLeaks (International)
Institute for Public Policy Research (Namibia)
Legal Human Academy (Denmark)
Oživení (Czech Republic)
Pištaljka (Serbia)
Plateforme pour la protection des lanceurs d'alerte en Afrique/Platform for the Protection of Whistleblowers in Africa
Pro Publico (EU)
Protect (United Kingdom)
Psst.org (International)
The Daphne Caruana Galizia Foundation (Malta)
The Signals Network (International)
Transparency International Bulgaria
Transparency International EU
Transparency International Ireland
Transparency International Italia
Whistleblower Chile
The Whistleblower House (South Africa)
Whistleblowing International Network

Бележки

Линкове, включени в писмото:

- Anatomy of a Bribe (Al Jazeera Investigations, Dec 2019) https://www.ajiunit.com/investigation/anatomy-of-a-bribe-namibia/

- The Fishrot Scandal – The Full Story (Protect, video interview with Johannes Stefansson, 2024) -https://www.youtube.com/watch?v=JDwW9GVTnL8

- Hopes that the investigation into the Samherji case will be completed this summer (Heimilden (Samherji Documents, 23 May 2025) https://heimildin.is/grein/24636/vonast-til-ad-rannsokn-a-samherjamali-ljuki-i-sumar/

- A Poisonous Story Of Corruption (Reykjavík Grapevine, 23 May 2025) https://grapevine.is/mag/feature/2025/05/23/a-poisonous-story-of-corruption/

Information about the ODEE Appeal**:**

The appeal in Samherji v. Friðriksson will be heard in the High Court of Justice in London on the 18th June 2025 and will be heard by Sir. Anthony Mann. The application for permission to appeal - and the appeal itself, if granted - is listed with a time estimate of one day. The hearing is open to the public.

See ODEE's press release and his attached letter "Introduction to We're Sorry: An Artwork Sparking Global Discussion on Corporate Responsibility and Artistic Freedom," providing the background and insights of the art piece and what this case means to him.